

(On)bekende soldaten

Op begraafplaats De Nieuwe Ooster blijf ik staan, na een wandeling langs honderden graven onder prachtige oude bomen, in volle bloei, voor de graven van 323 gesneuvelde geallieerden, waarvan 48 niet geïdentificeerd. Graven vol zonen en hun dromen. Zonder naam, zonder faam. Geen moeder, geen vader of zus die ooit het graf bezocht. Die de grafsteen kon versieren met teksten *als Ever Remembered* en *He died that we may live*.

Ze vochten in een oorlog ver van huis vandaan, bevochten de vrijheid voor een onbekend volk. Zoals mijn vader, zijn broers, mijn grootvader zich lieten uitzenden. Naar landen en oorlogen ver van hun vandaan. Zij tekenden voor een toekomst, aantrekkelijk en onbekend. Droomden, net als deze zonen die voor me liggen, van kansen, van glorie, van heldhaft en status. Sommige keerden terug, allen die hiervoor me liggen, keerden nooit terug.

De zon schijnt fel, op een van deze zeldzaam mooie dagen in april. En tussen de prachtige oude Japanse esdoorns en bloesemende meidoorns op de begraafplaats waait een heel zacht windje. En op het ritme van de ritselende bladeren hoor ik de stem van Kate Bush terwijl ik de namen lees op de stenen.

*What could he do? Should have been a Rockstar
But he didn't have the money for a guitar*

*What should he do, should have been a father
But he never even made it to his twenties*

What a waste, army dreamers

E. J. Clarke, twintig jaar. Brown, vierentwintig jaar. A. G. Gillon, negentien jaar.

Als ik even later thuiskom ligt er een achteloos opengescheurde envelop met daar naast een brief, tussen de kruimels van een tosti. Het leger vraagt hem te komen. Geen plicht, wel een oproep. Mijn zoon, zestien jaar.

Hij weet van het leger. Menig middag luisterde hij naar de verhalen over de dienstperiode van zijn opa. En nog maar een paar maanden geleden vouwde hij de Amerikaanse vlag voor de kist van diezelfde opa. Een veteranen-traditie. Die opa reisde van Houston, naar Albuquerque, naar Duitsland, naar de kazerne in Soestdijk. En stapte uiteindelijk uit het leger, trok naar Amsterdam, naar de vrijheid. De vrijheid waar mijn zoon elke dag in fietst, op straat hangt, naar zijn bijbaantje gaat, sport. Mijn zoon kent de verhalen. Van de oom die gewond raakte in Korea. In een oorlog ver van huis.

En ik kan alleen maar hopen dat de brief daar blijft liggen op tafel. Dat er een verdwaald schoolboek overheen komt te liggen. Een vaas bloemen. Een sleutelbos. Dat er uitnodigingen overheen groeien, van feestjes en diploma-uitreikingen. Verhalen van hoe het

was, op school, in de stad, op reis. Omdat hij zoveel meer geluk heeft, zoveel meer vrijheid geniet dan die onbekende soldaten in de graven die ik zojuist heb bezocht.

Deze zonen streden voor een land. In een oorlog ver van hun vandaan. In een land dat ze begroef zonder naam. Maar ze hebben een naam.

In proud and grateful memory of a brave son and brother. He lives for ever.

En mijn zoon moet nog een rockster worden, als hij dat wil. En vader.

Bataljon van de vergetelheid

In de Tweede Wereldoorlog vochten meer dan 1,2 miljoen Afro-Amerikaanse soldaten mee, In Nederland waren er meer dan 15000 gestationeerd. Ze vochten mee voor een vrijheid die ze in eigen land niet hadden maar hun verhalen ontbreken in het heersende oorlogsnarratief.

We begroeven jullie doden
Bewezen ze de laatste eer
Op weg naar eeuwige rust
Na de bevrijding, voor onze terugkeer

Van de oorlog naar een land
Waar we het leger niet verkozen
Maar tekenden voor een toekomst
Weg uit de klasse van kanslozen

Aan dezelfde kant in dezelfde oorlog
Vechtend voor hetzelfde grondgebied
Kijkend in de ogen van eenzelfde vijand
Marcherend op hetzelfde marslied

Mochten wij slechts graven delven
Lijken wassen en bevoorraden
We knapten het vuile werk op
Voor onze witte kameraden

We begroeven jullie doden
Die bij leven niet naast ons wilden zitten
Keerden terug naar een wereld
Van weer achter in de bus zitten

Zonder ceremonie of medailles
Noch eerbetoon of accolade
Geen lofzang op onze daden
Geen plek in de veteranenparade

We waren geen verhaal
We werden nooit verteld
Geen deel van een herdenking
Geen kroning tot held

Ons was van alles beloofd
Van compensatie en toelagen
Van promoties en rangverhoging
Tot bijdragen van flinke bedragen

Wij beloofden op onze beurt
Aan het moederland loyaliteit
Droegen met trots de vlag
Als symbool van onze verbondenheid

We begroeven andermans doden
In een oorlog ver van ons vandaan
Op de dodenakkers van Margraten
Lieten we hoop op beter gaan

Het bataljon van de vergetelheid
Het regiment zonder ballade
Wij vochten mee en gaven ons leven
En vielen daarbij in ongenade

Geen genoegdoening
Viel ons tot op heden te beurt
Wij wachten nog altijd
Met leed en wroeging
Over wat er toen is gebeurd

Wij de vergeten soldaten
Wachten op achterstallig soldij
Op eer voor bewezen diensten
Op meer erkenning tijdens
de herdenking
op 4 mei

Babs Gons